

El rol dels professionals de la Biblioteca en el nou model d'aprenentatge de la UOC

Aida Camps-Pinós

Universitat Oberta de Catalunya. Àrea de Biblioteca i Recursos d'Aprenentatge. Serveis de Biblioteca per a l'Aprenentatge, Rambla del Poblenou, 156, tel. 93 326 35 60, acampspi@uoc.edu, <http://biblioteca.uoc.edu/>

Elisabet Cervera-Biedma

Universitat Oberta de Catalunya. Àrea de Biblioteca i Recursos d'Aprenentatge. Serveis de Biblioteca per a l'Aprenentatge, Rambla del Poblenou, 156, tel. 93 326 35 57, ecerverab@uoc.edu, <http://biblioteca.uoc.edu/>

Albert Cervera-Farré

Universitat Oberta de Catalunya. Àrea de Biblioteca i Recursos d'Aprenentatge. Serveis de Biblioteca per a l'Aprenentatge, Rambla del Poblenou, 156, tel. 93 326 35 62, acervera@uoc.edu, <http://biblioteca.uoc.edu/>

Àgueda Mercadal-Torres

Universitat Oberta de Catalunya. Àrea de Biblioteca i Recursos d'Aprenentatge. Serveis de Biblioteca per a l'Aprenentatge, Rambla del Poblenou, 156, tel. 93 253 57 04, amercadal@uoc.edu, <http://biblioteca.uoc.edu/>

Gerard Pagès-Camps

Universitat Oberta de Catalunya. Àrea de Biblioteca i Recursos d'Aprenentatge. Serveis de Biblioteca per a l'Aprenentatge, Rambla del Poblenou, 156, tel. 93 326 35 34, gpagesic@uoc.edu, biblioteca.uoc.edu

Gema Santos-Hermosa

Universitat Oberta de Catalunya. Àrea de Biblioteca i Recursos d'Aprenentatge. Serveis de Biblioteca per a l'Aprenentatge, Rambla del Poblenou, 156, tel. 93 253 35 25, msantoshe@uoc.edu, <http://biblioteca.uoc.edu/>

Resum: (100-150 paraules en català, castellà i anglès)

L'expansió d'internet i la progressiva virtualització de les universitats i de les seves biblioteques han impulsat un replantejament del model d'aprenentatge de la UOC. Aquest nou model potencia la redefinició del perfil professional del personal de la Biblioteca, redefinició que implica un acompanyament del professorat des del moment en què es planteja obrir una nova assignatura i el bibliotecari pren el paper d'entrenador (*coach*) dins

15es JORNADES CATALANES D'INFORMACIÓ I DOCUMENTACIÓ

Barcelona, 10 i 11 de maig de 2018

un equip multidisciplinari. Durant aquest acompanyament, s'intensifiquen les tasques de cerca, selecció, adquisició, producció i avaluació dels recursos d'aprenentatge que s'empraran en la docència. En aquesta comunicació s'exposa el punt de partida, la prova pilot i els ajustos per a escalar el model d'acompanyament del professorat a totes les assignatures. Els resultats obtinguts han estat: més aprofitament del coneixement produït per la Universitat, una intensificació d'ús de la col·lecció de la Biblioteca i la facilitació de nous convenis, col·laboracions o subscripcions de canals i proveïdors de materials .

La expansión de internet y la progresiva virtualización de las universidades y de sus bibliotecas han impulsado un replanteamiento del modelo de aprendizaje de la UOC. Este nuevo modelo potencia la redefinición del perfil profesional del personal de la Biblioteca, redefinición que implica un acompañamiento al profesorado desde el momento en que se plantea abrir una nueva asignatura y el bibliotecario toma el papel de coach dentro de un equipo multidisciplinar. Durante este acompañamiento, se intensifican las tareas de búsqueda, selección, adquisición, producción y evaluación de los recursos de aprendizaje que se utilizarán en la docencia. En la esta comunicación se expone el punto de partida, la prueba piloto y los ajustes para escalar el modelo de acompañamiento al profesorado en todas las asignaturas. Los resultados obtenidos han sido: un mayor aprovechamiento del conocimiento producido por la universidad, una intensificación de uso de la colección de la Biblioteca y la facilitación de nuevos convenios, colaboraciones o suscripciones de canales y proveedores de materiales.

The expansion of the internet and the progressive virtualization of universities and their libraries have prompted a rethinking of the UOC's learning model. This new model enhances the redefinition of the professional profile of the Library staff, involving the mentoring of the teaching staff from the moment they plan to open up a new course with the librarian taking on the role of coach within a multidisciplinary team. During this mentoring, the tasks of searching for, selecting, acquiring, producing and evaluating the learning resources that will be used during teaching are intensified. The communication sets out the starting point, the pilot test and the adjustments to scale the mentoring model to the teaching staff on all of the courses. The results that have been obtained are: a greater use of the knowledge produced by the University, an intensification of use of the

Library's collection and the facilitating of new agreements, partnerships or subscriptions for materials suppliers and channels.

Paraules clau: (5 a 10 en català, castellà i anglès)

Rol professional, biblioteques universitàries, recursos educatius, model d'aprenentatge, UOC, aprenentatge en línia, biblioteques virtuals, *coach librarian*

Rol profesional, bibliotecas universitarias, recursos educativos, modelo de aprendizaje, UOC, aprendizaje en línea, bibliotecas virtuales, coach librarian

Professional roles, academic libraries, educational resources, learning model, UOC, e-learning, virtual libraries, coach librarian

1. El punt de partida: un nou model d'aprenentatge

L'expansió d'internet, l'aparició dels MOOC i la consegüent i progressiva virtualització de les universitats i de les seves biblioteques acadèmiques tradicionals han impulsat un replantejament del model educatiu de la Universitat Oberta de Catalunya (en endavant, UOC), fent-lo evolucionar per a adaptar-lo a les necessitats dels estudiants que opten per l'aprenentatge en línia. Se centra en el desenvolupament de les competències personals i professionals dels estudiants, ajudant-los, també, en la planificació, la gestió i l'aprofitament del seu temps de dedicació formativa.

Imatge 1. El model educatiu de la UOC (FUOC, 2017)

Es tracta, en definitiva, de centrar l'activitat de l'estudiant en el treball per competències a partir d'activitats basades en la vida real (competències professionalitzadores), i oferir-li un nou disseny dels recursos d'aprenentatge¹ que li permeti un millor aprofitament del seu temps, dimensionant la seva dedicació a l'aprenentatge de manera adequada, i evitar així l'abandonament per la sobrecàrrega de feina.

Aquesta evolució del model educatiu de la UOC que s'ha impulsat des del Vicerectorat de Docència i Aprenentatge, amb el lideratge de l'eLearn Center² treballant juntament amb les àrees de Biblioteca³ i Tecnologia de la UOC, es coneix com a «projecte PLA Niu». Es basa en un nou disseny de les assignatures que pren com a punt de partida les competències definides per a cada assignatura i els resultats d'aprenentatge que es volen assolir, plantejant a l'estudiant activitats d'aprenentatge basades o inspirades en experiències reals que li permetin assolir aquestes competències, i fent una estimació acurada del temps mínim de treball formatiu que hi haurà de dedicar. Es tracta, doncs, d'un model totalment adaptat a l'espai europeu d'ensenyament superior (EEES) i, en conseqüència, al sistema de crèdits ECTS (*European Credit Transfer System*), basat en la càrrega real de treball de l'estudiant.

L'aposta, tal com es defineix des de l'eLearn Center⁴, «consisteix a dissenyar assignatures PLA (*Performance Learning Activity*) i assegurar que el disseny per competències i l'avaluació corresponent arribin de manera real a l'activitat formativa dels estudiants; contextualitzar aquesta activitat formativa en reptes i situacions relacionades amb l'àmbit professional o amb la vida diària dels estudiants aplicant els principis de l'aprenentatge situat, i implantar una metodologia i un sistema de gestió dels recursos d'aprenentatge

---

¹ Formació per a professors/es de la UOC amb relació als recursos d'aprenentatge [en línia]. Biblioteca de la Universitat Oberta de Catalunya [26-02-2018] <http://biblioteca.uoc.edu/ca/docencia/formacio-professores-de-la-uoc-amb-relacio-als-recursos-daprenentatge>

² eLearn Center [en línia]. Universitat Oberta de Catalunya [26-02-2018] <http://www.uoc.edu/portal/ca/elearncenter/index.html>

³ Biblioteca de la Universitat Oberta de Catalunya [en línia]. Universitat Oberta de Catalunya [26-02-2018] <http://biblioteca.uoc.edu/>

⁴ Mas García, Xavier; Pastor Pérez, Lluís; Merino Rubio, Marta; González García, Loles; Martínez Aceituno, Toni. "Driving institutional change: challenge based learning for the University of the 21st Century". [en línia]. Proceedings of the HEAd' 17 3rd International Conference on Higher Education Advances. [01-03-2018] <http://hdl.handle.net/10609/65805>

basats en la cura de continguts per a l'aprenentatge, que els vinculi estretament al procés d'aprenentatge».⁵

L'element central en aquest nou model de disseny de les assignatures és el que anomenem *Niu*, el qual és un agregador de tots els recursos d'aprenentatge digitals que l'estudiant necessita per a treballar en la situació que se li planteja, recursos que serviran per a poder resoldre amb èxit l'activitat proposada. Aquests recursos poden ser tant de producció pròpia (propietat de la UOC) com externs (propietat de tercers).

Imatge 2. Imatge d'un Niu (recull de recursos d'aprenentatge) dels estudis de Salut (FUOC, 2017)

Com es veu en la imatge, un Niu es presenta amb una estructura visual en forma de mosaic que permet a l'estudiant veure quina és l'activitat que ha de resoldre i quins són els recursos d'aprenentatge seleccionats per a resoldre-la. A més, cada recurs d'aprenentatge s'acompanya d'informació i orientacions que ajuden l'estudiant a planificar-se i organitzar-se.

Tot i que l'equip format pels responsables de l'eLearn Center i de la Biblioteca participa des del primer moment en les sessions d'assessorament del professorat per al disseny de les assignatures i dels Nius, és en el procés de selecció dels recursos d'aprenentatge on l'equip de bibliotecaris referents té un paper especialment rellevant.

⁵ Disseny de l'aprenentatge basat en reptes a la UOC [en línia]. Associació Catalana d'Universitats Públiques (ACUP) [26-02-2018] <http://bonespractiques.acup.cat/ca/casos/metodologies-innovadores/metodologies-estudiant/disseny-aprenentatge-reptes-uoc>

*Imatge 3. Una sessió
d'assessorament entre Biblioteca i
professorat (Biblioteca, 2017)*

Durant les sessions d'assessorament, el bibliotecari referent acompanya el professor en el disseny de l'assignatura posant el focus en els recursos d'aprenentatge que es necessitaran

per a poder dur a terme les activitats proposades. Es treballa la pertinència dels recursos d'aprenentatge d'acord amb el disseny de l'assignatura que s'elabora, i, a la vegada que el bibliotecari potencia l'ús sostenible de la col·lecció digital de la Biblioteca, cerca recursos d'aprenentatge addicionals, que es proposen al professor per a afegir als Nius. A més, el bibliotecari elabora el pressupost de l'assignatura resolent els dubtes sobre les necessitats que sorgeixen durant les sessions de treball tant sobre recursos externs com sobre els de producció pròpia.⁶

2. El perfil professional del personal de la Biblioteca

Per alinear-se al nou model d'aprenentatge, la Biblioteca ha redefinit l'equip de Serveis de Biblioteca per a l'Aprenentatge (en endavant, SBA) per a donar resposta a les necessitats que aquest model planteja.

Malgrat tot, SBA manté la seva missió de «donar suport al professorat i acompanyar-lo en la selecció dels recursos d'aprenentatge per a les assignatures que s'imparteixen a la UOC, rendibilitzant l'ús de la col·lecció de la Biblioteca, fent-la créixer per a adaptar-se a les necessitats docents, garantint la sostenibilitat econòmica i vetllant per l'ús ètic de la informació, amb la visió, a llarg termini, d'esdevenir el referent per a tota la comunitat universitària com a especialistes en recursos d'aprenentatge i suport documental als

⁶ Nou model de recursos d'aprenentatge (PLA NIU) [en línia]. Biblioteca de la Universitat Oberta de Catalunya [26-02-2018] <http://biblioteca.uoc.edu/ca/docencia/nou-model-de-recursos-daprenentatge-pla-niu>

professors» (*Catàleg de serveis de la Biblioteca per als docents de la UOC - Text d'acompanyament*, 2015).

Però, a més, l'equip ha donat més protagonisme a dues figures molt importants que vetllen perquè els recursos d'aprenentatge que necessita el professor estiguin a disposició de l'estudiant a l'inici de semestre. Aquestes dues figures, que treballen conjuntament per al professor, són les següents.

- *Tècnics d'edició*: s'encarreguen de l'edició i el seguiment dels recursos d'aprenentatge que el professor encarrega o elabora específicament per a la seva assignatura.
- *Bibliotecaris referents*: assessoren el professor en matèria de recursos d'aprenentatge, és a dir, en selecció i gestió dels recursos d'aprenentatge, propietat intel·lectual, competències informacionals, etc.

Aquesta redefinició posa èmfasi en la figura del bibliotecari referent per estudis, que és la manera com a la UOC s'articula l'oferta docent,⁷ i no per facultats com a la resta d'universitats. Així, la figura del bibliotecari ha anat evolucionant i prenent protagonisme a la Biblioteca i a la UOC, des del *liaison librarian*⁸ passant pel bibliotecari que acompanyava el professor durant tot el cicle de vida de la docència⁹ fins a arribar a la figura actual d'entrenador (*coach*), un professional amb contacte directe amb el professor¹⁰ des del moment en què es planteja obrir un nou programa de grau o màster i que aporta un valor afegit a l'assignatura amb l'acompanyament per a la selecció de recursos d'aprenentatge.

Des de l'aprovació del nou model d'aprenentatge, s'ha obert una nova oportunitat per a la Biblioteca dins la UOC per a visibilitzar el paper dels bibliotecaris com a experts en l'ús de fonts d'informació, formadors en competències informacionals i digitals, i gestors de la col·lecció, entre altres tasques.

2.1. L'activitat del bibliotecari en el nou model d'aprenentatge

⁷Estudis, escoles i centres de recerca [en línia]. Universitat Oberta de Catalunya [26-02-2018] <http://www.uoc.edu/portal/ca/universitat/estudis-centres-recerca/index.html>

⁸ Cervera-Farré, Albert, et al. "Hacia el liaison librarian: transformación de servicios bibliotecarios para dar apoyo a la docencia en la Universidad Oberta de Catalunya (UOC)", *El profesional de la información*, Vol. 24, Núm. 2 (2015), p.121-129

⁹ Camps-Pinós, Aida; Cervera-Farré, Albert. "Catàleg de serveis de la Biblioteca per als docents de la UOC" [en línia] 14^{ès}. Jornades Catalanes d'Informació i Documentació [26-02-2018] <http://openaccess.uoc.edu/webapps/o2/handle/10609/44561>

¹⁰Ptacek, Bill "The Library as Catalyst for Civic Engagement | Reinventing Libraries." [en línia] <https://ij.libraryjournal.com/2013/09/future-of-libraries/the-library-as-catalyst-for-civic-engagement-reinventing-libraries/> [01/03/2018].

Amb la decisió d'obrir un nou programa de grau o màster a la UOC, un equip multidisciplinari format per pedagogs, informàtics i bibliotecaris comença a treballar conjuntament, des dels diferents vessants d'expertesa, amb el professor. La finalitat és el disseny de les assignatures de la nova titulació seguint el model PLA Niu. En aquestes sessions d'assessorament, el bibliotecari pren un paper rellevant que el fa créixer professionalment explorant una nova funció i unes noves competències en el seu àmbit.

Si fins ara el bibliotecari de suport a l'aprenentatge feia d'enllaç amb els estudis, ara el bibliotecari va més enllà i s'acosta al docent fins i tot abans de començar a dissenyar l'assignatura. Aquest acompanyament, tenint en compte que ens trobem en el context d'una universitat d'estudis no presencial i en línia, implica que el bibliotecari comença a participar en el disseny del programa de grau o de màster des del moment en què es redacta la memòria. Això permet assessorar en les expectatives i demandes dels responsables acadèmics i saber les demandes futures i d'innovació que s'hauran d'atendre. Aquest punt d'inici acostuma a fer-se entre un any i mig i dos anys abans que comenci la docència de les primeres assignatures i permet preparar amb temps el disseny i l'execució del disseny que s'hagi fet. A partir d'aquest moment i a partir de l'anàlisi del que hi ha dins la mateixa col·lecció de la Biblioteca, el bibliotecari es mou entre la recomanació de recursos existents, la cerca de nous proveïdors i noves subscripcions o adquisicions i ajudant a valorar en quins punts serà necessari i de quina manera la producció de recursos, siguin en text, audiovisuals o en algun altre format, que acabin formant la col·lecció de recursos d'aprenentatge de cada assignatura i que en el conjunt del programa de grau o de màster estiguin pensats de manera coherent i consistent. A la vegada, es recullen suggeriments i peticions del professorat sobre l'àmbit del coneixement que el programa desenvolupa per tal de dotar, si cal, la col·lecció de la biblioteca dels recursos suficients —a part dels de producció pròpia (propietat UOC) que es faran servir a les assignatures— per a fer possible que els estudiants puguin fer uns primers passos en l'àmbit de la recerca.

Aquest anar al costat dels professors¹¹ des de l'origen d'un grau o màster obliga a adaptar els serveis tradicionals d'un servei de biblioteca a cada moment del procés de disseny de la docència: la cerca del que disposem i l'exploració del mercat editorial o la localització de recursos concrets per a donar suport a una activitat i l'assessorament en propietat intel·lectual però també en contractació, llicències o convenis.

¹¹ Harvey, Carl A. "The Coach in the Library - Educational Leadership - ASCD." [en línia] [01/03/2018]. <http://www.ascd.org/publications/educational-leadership/oct11/vol69/num02/The-Coach-in-the-Library.aspx>.

La tasca del bibliotecari es converteix en un equilibri entre aportar el criteri professional sobre les fonts i els recursos documentals i no documentals que serviran per a l'aprenentatge, la cerca de solucions i oportunitats tant en l'oferta dels proveïdors com entre els equips d'innovació de la mateixa universitat, i el seguiment de l'execució i la resolució d'incidències que van sorgint a cada pas. Tot plegat sempre es fa al costat del professor i assessorant-lo en tots els aspectes que constitueixen l'adquisició i producció de recursos.¹²

Es passa de ser un punt de connexió entre uns estudis, un àmbit de coneixement i un grup de docents, a ser qui, de manera proactiva, avisa de les fites dins del calendari, ajuda a alinear les demandes dels professors a les línies estratègiques de la mateixa universitat, vetlla pel compliment pressupostari i l'ús ètic dels recursos, i acompanya, de prop, com un entrenador (*coach*)¹³ que des d'un coneixement tècnic i amb una visió àmplia ajuda i orienta el docent per a assolir els objectius marcats i obtenir els millors resultats possibles.

3. L'assessorament personalitzat com a tasca principal del bibliotecari

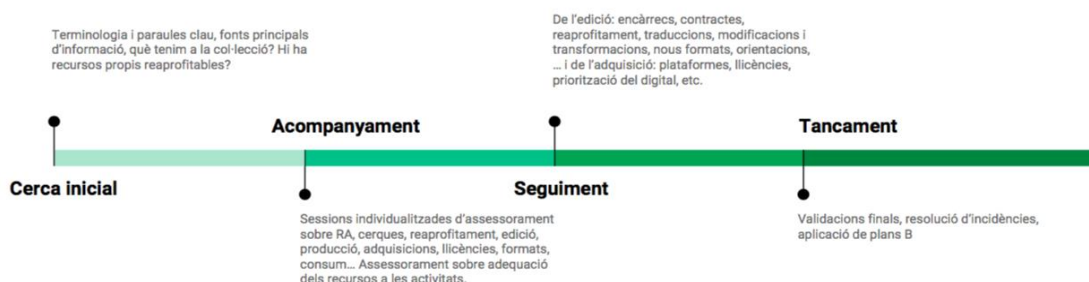
3.1. Fases de l'assessorament (en el projecte PLA Niu)

El procés d'acompanyament del professor en el disseny de l'assignatura consisteix en quatre grans etapes: una cerca inicial, l'acompanyament pròpiament, el seguiment de l'execució del disseny i el tancament.

---

¹² Santos-Hermosa, Gema; Bacsich, Paul; Rodosthenous, Christos; Lappa, Evagelia; Bitter-Rijkema, Marlies; Truyen, Frederik. "Library's Knowledge Resources for students and teaching staff in digital universities from EADTU". [en línia]. The Online, Open and Flexible Higher Education Conference 2016 (Netherlands: European Association of Distance Teaching Universities - EADTU, 2016). [01-03-2018] <http://hdl.handle.net/10609/64585>

¹³ Moore, Melissa. "What's in a name?: Becoming a coach in a university library. College & Research Libraries News", [en línia] [S.l.], 74 (3), 2013. p. 152-153. [01/03/2018]. <https://crln.acrl.org/index.php/crlnews/article/view/8918/9624>.

Imatge 4. Fases del procés d'acompanyament del disseny d'assignatures Niu

a) Cerca inicial

El punt de partida del projecte PLA Niu, pel que fa a la participació de la Biblioteca, comença abans que es tanqui l'oferta d'assignatures que s'oferiran el semestre següent. En aquest moment inicial en què s'elaboren les propostes de nous programes, a partir de la demanda d'algun dels estudis de la UOC i de l'Àrea d'Anàlisi i Investigació de Mercats, és quan l'equip de bibliotecaris referents porta a terme una sèrie de cerques genèriques.

Aquestes cerques consisteixen en la identificació de paraules clau sobre una temàtica, per tal de contextualitzar els brífings o memòries de nous programes en la seva disciplina. Per tant, corresponen a una fase inicial de prospecció prèvia a l'acceptació definitiva dels programes i serveixen per a oferir un punt de partida que permeti desenvolupar la proposta educativa.

Més endavant, un cop els programes han estat aprovats, la Biblioteca hi torna a participar mitjançant altres tipologies de cerques de recursos, amb diferent abast segons cada necessitat:

- Cerques genèriques per programes educatius, que consisteixen en cerques en fonts d'informació especialitzades (bases de dades, revistes, etc.) disponibles a la col·lecció de la Biblioteca sobre els eixos temàtics del programa que es vol posar en marxa. En aquesta modalitat de cerca sovint interessa fer un buidatge dels recursos d'aprenentatge de producció pròpia (propietat de la UOC) ja existents (mòduls didàctics d'altres assignatures) que poden ser adequats per a reutilitzar-

los en els nous programes o, simplement, útils per a una primera aproximació de continguts o enfocaments similars per a començar a preparar la docència.

- Cerques de recursos d'aprenentatge a mida d'una assignatura, les quals es poden fer abans d'entrar en el disseny de l'assignatura, per tal de disposar d'una mena d'aparador de recursos especialitzats que ajudin a desenvolupar reptes i activitats, o bé després, quan es decideixen els recursos d'aprenentatge que haurà de tenir l'assignatura a mesura que avança la fase d'acompanyament. Així, doncs, el professorat pot sol·licitar cerques de recursos abans i durant la creació de l'assignatura.

b) Acompanyament

La següent fase és l'acompanyament del professorat en el disseny pedagògic de l'assignatura. Aquest es porta a terme mitjançant una sèrie de sessions d'assessorament (que acostumen a ser entre una i quatre), per part de la Biblioteca i l'eLearn Center, i acaba amb la creació d'un projecte docent com a document de treball, el qual incorpora els recursos d'aprenentatge que es necessitaran per a l'assignatura.

En aquestes sessions, el bibliotecari referent ofereix la seva expertesa posant el focus en l'adequació dels recursos d'aprenentatge a les competències, reptes i activitats que es plantegen en cada assignatura. Per una banda, ajuda a localitzar recursos de producció pròpia (propietat de la UOC), amb la finalitat de reutilitzar-los, o bé detectar la necessitat de crear-ne de nous, d'acord amb les tipologies i formats establerts en el catàleg de recursos d'aprenentatge de la UOC.¹⁴ Per altra banda, ajuda a descobrir-ne d'altres dins la col·lecció de la Biblioteca, disponibles en accés obert o amb gestió de drets d'autor associada (articles i capítols de llibre),¹⁵ juntament amb el departament d'Assessoria Jurídica de la UOC.

Finalment, el bibliotecari porta a terme des de la cerca i identificació de noves editorials, col·leccions i autors fins al tracte amb proveïdors de ginys i eines web i la gestió de llicències d'accés o l'adquisició de nous productes (llibres, llibres electrònics, plataformes audiovisuals, d'edició de projectes, programaris, etc.), com Adobe, Filmin o SPSS. Tot això

---

¹⁴ Catàleg de recursos d'aprenentatge UOC [en línia]. Universitat Oberta de Catalunya [26-02-2018] <http://materials.cv.uoc.edu/cdocent/recursos-aprenentatge/index.html>

¹⁵ Cervera Biedma, Elisabet; López-Pérez, Cristina; Pérez Peña, Patricia. "T-REX: com es pot sobreviure a la gestió dels drets d'autor dels recursos d'aprenentatge" [en línia] 14^{ès}. Jornades Catalanes d'Informació i Documentació [26-02-2018] <http://hdl.handle.net/10609/47121>

permet ampliar els recursos d'aprenentatge que la Biblioteca ofereix a les aules virtuals, a la vegada que amplia la seva col·lecció de recursos. Alhora, atorga noves experiències professionals al seu personal bibliotecari i potencia les seves habilitats humanes per a un millor acostament a les necessitats específiques del professorat.

L'últim pas d'aquesta fase d'acompanyament es tanca amb l'elaboració dels pressupostos de cada assignatura, per part de cada bibliotecari referent, per tal de disposar d'un càlcul aproximat dels costos associats als recursos.

c) Seguiment

En aquest punt del procés, després de les sessions d'acompanyament, es porta a terme un seguiment en quatre aspectes: el d'edició, el d'adquisició, el d'integració tecnològica i el pressupostari.

En el primer, el seguiment d'edició, els tècnics d'edició gestionen els recursos d'aprenentatge que el professor encarrega o elabora específicament per a la seva assignatura i per a un semestre determinat. És a dir, en el moment que cal elaborar un nou recurs d'aprenentatge UOC, refer-ne o traduir-ne un d'existent per a poder impartir la docència, caldrà gestionar els contractes dels autors als quals s'encarrega la creació d'un recurs UOC que siguin necessaris des del departament jurídic.

El segon, el seguiment de l'adquisició, consisteix a proveir les plataformes externes,¹⁶ les llicències d'ús de programaris i de simuladors, les bases de dades, les revistes, els capítols de llibre, els articles, els llibres o col·leccions de llibres, etc., que siguin necessaris per a poder impartir l'activitat docent. Les peticions poden venir directament de demandes que faci el professorat, o bé de propostes que facin els bibliotecaris. En el cas que la proposta la faci el bibliotecari, es farà en la cerca inicial; aquí, el seu paper esdevé clau a l'hora de posar els recursos que el professorat desconeix —potser— *a priori*.

En el tercer, en la selecció dels recursos d'aprenentatge no documentals, com el programari o els simuladors, s'han de tenir en compte no solament les condicions de la llicència, sinó també l'adequació a l'entorn tecnològic de la UOC i les seves polítiques. Per aquest motiu, quan s'adquireixen, es fa un seguiment acurat de la integració tecnològica a l'entorn de les aules.

---

¹⁶ Com per exemple GITHUB, Amazon AWS o els Notebooks de Jupyter.

Finalment, es fa el seguiment del pressupost que s'ha elaborat en l'etapa d'acompanyament. Consistirà a revisar si tots els costos previstos que s'han associat als recursos continuen vigents, se n'eliminen alguns o se n'afegeixen d'altres de no previstos.

d) Tancament

Per acabar, té lloc el tancament: un cop acabats tots els processos de producció del Niu, arriba el moment en què es porten a terme totes les comprovacions, les validacions finals i la resolució d'incidències. En cas que aquest tancament no es pugui fer efectiu, caldrà portar a terme un pla alternatiu, que s'haurà de tenir previst en cas que algun dels processos no s'hagi pogut efectuar correctament. Per exemple, si no s'ha pogut adquirir algun dels recursos que eren previstos al començament del procés, caldrà buscar-ne d'altres.

Aquesta revisió acurada i aquest control de qualitat són essencials per a assegurar que tot sigui correcte i estigui a punt per a posar-ho a la disposició dels estudiants.

4. Resultats del primer cicle d'assessoraments

4.1. Increment del nombre i diversitat de recursos d'aprenentatge

Aquesta evolució del nou model educatiu de la UOC que s'ha impulsat els dos darrers anys a la Universitat, basada en un nou disseny de les assignatures que té com a eix central els Nius, que, com dèiem en la introducció, es presenten com una estructura visual en forma de mosaic que permet a l'estudiant veure quina és l'activitat que ha de resoldre i, sobretot, quins són els recursos d'aprenentatge seleccionats per a resoldre-la, ha representat un **increment de recursos d'aprenentatge externs** propietat de tercers, un ús molt més important dels recursos disponibles a les col·leccions de la Biblioteca i, sobretot, l'**increment del volum de recursos digitals**, molt superior a semestres anteriors.

Així, si el semestre 2016/1 (setembre/octubre del 2016) hi havia 15.600 recursos d'aprenentatge digitals a les aules de les diferents assignatures dels programes de la UOC, el semestre 2017/1 (setembre/octubre del 2017), que va ser el primer semestre amb assignatures Niu, el nombre de recursos digitals va augmentar fins a 20.666. És a dir, en un any es van incrementar els recursos digitals a les aules en un 33%. Val a dir que la

major part d'aquests nous recursos digitals són recursos de les col·leccions de la Biblioteca (articles, llibres electrònics, etc.), i també recursos propietat de tercers amb gestió de drets associada o no.

Per a contextualitzar aquestes dades respecte de l'ús dels recursos d'aprenentatge a les aules de les diferents assignatures, el semestre 2017/1, el primer semestre amb assignatures Niu, hi van haver 12 assignatures de grau amb model PLA Niu, i 36 assignatures de màsters i postgraus amb model PLA Niu, és a dir, un total de 48 assignatures Niu, cosa que representava, només, l'1,2% del total d'assignatures de la UOC.

4.2. El retorn (*feedback*) dels usuaris actius del nou model d'aprenentatge: professors i estudiants

A partir d'una enquesta de satisfacció,¹⁷ feta el 2015, sobre els serveis i recursos d'aprenentatge de la Biblioteca,¹⁸ el professorat de la UOC va fer una sèrie de propostes sobre la interlocució entre bibliotecaris i professors,¹⁹ entre les quals hi havia: el plantejament de sessions de treball conjuntes, la creació d'un espai virtual de treball comú, el fet de disposar d'una figura única per a la gestió de recursos d'aprenentatge —que pugui fer un seguiment més proper i proactiu—, la possibilitat de tenir més informació sobre la tipologia de recursos disponibles i la contractació de nous no existents, etc.

Dos anys més tard, l'acompanyament esdevingut gràcies al PLA Niu ha anat donant resposta a totes aquestes necessitats, especialment mitjançant les reunions d'assessorament entre la Biblioteca i l'eLearn Center amb el professorat i la creació dels documents de treball col·laboratiu, projecte docent, catàleg de recursos d'aprenentatge UOC i pressupostos).

Aquesta millora es reforça amb els resultats d'una altra enquesta dirigida exclusivament al professorat que va participar²⁰ durant el primer semestre (setembre del 2016 - febrer del

---

¹⁷ L'enquesta es va enviar a 262 professors i la van contestar 110 professors (mostra del 42%).

¹⁸ Biblioteca de la Universitat Oberta de Catalunya. Enquesta de satisfacció de professorat sobre els serveis i recursos d'aprenentatge de la Biblioteca. 2015. [document intern].

¹⁹ Santos-Hermosa, Gema. "Faculty-librarians collaboration in an e-learning experience : resources management and training in Open University of Catalonia (UOC)".[en línia]. 2012 Teaching & Learning Symposium UW-Madison Wisconsin. [01-03-2018] <http://hdl.handle.net/10609/18482>

²⁰ L'enquesta es va enviar a 35 professors i la van contestar 28 professors (mostra del 80%).

2017) en la creació d'assignatures dissenyades amb el PLA Niu.²¹ En aquesta se'ls va demanar la valoració personal i suggeriments per a desenvolupar satisfactòriament el procés en aquesta fase inicial.

Alguns dels resultats més destacats han estat el suport de la Biblioteca durant l'acompanyament, respecte a la identificació i selecció de recursos (amb un 74% de satisfacció) i la utilitat de la cerca de recursos feta a mida de les assignatures (amb un 72%). També s'ha valorat positivament (amb un 66,7%) la inclusió dels recursos proposats pels Nius, entre altres, bases de dades especialitzades, articles i llibres.

En relació amb la satisfacció dels estudiants de la UOC que han cursat assignatures amb PLA Niu durant el primer semestre (setembre del 2016 - febrer del 2017),²² s'observa que, sobre la base de 2.183 respostes, la valoració és força positiva, amb una mitjana del 69%. Destaquen alguns programes com el postgrau de Sistemes Alimentaris, Cultura i Societat (que rep un 100% de satisfacció) o el màster universitari de *Social Media: Gestió i Estratègia* (per sobre del 70%).

4.3. Accions de millora

Mentre s'ha anat treballant en aquest nou model, el paper del bibliotecari ha anat trobant nous espais de desenvolupament professional i adaptant nous serveis. A banda de la formació contínua dels professionals de la Biblioteca, també s'han hagut de portar a terme accions de millora en molts àmbits amb la finalitat d'adaptar els procediments, les eines i la planificació a la nova realitat.

S'ha elaborat un document de caràcter intern, *Directrius per a la selecció i ús dels recursos d'aprenentatge*,²³ per a guiar el professorat en la selecció i l'ús dels recursos d'aprenentatge, tenint en compte el plantejament que en fa el nou model. Estableix criteris sobre com s'ha de considerar la càrrega lectiva que representen els recursos amb relació a la resta, la importància de la convivència i l'equilibri entre formats textuais i audiovisuals, a banda de la prioritat de rendibilitzar els recursos ja produïts, adquirits o subscrits.

---

²¹ Fundació de la Universitat Oberta de Catalunya. Enquesta de satisfacció de professorat d'assignatures PLA-NIU 2016-2017. [document intern].

²² Fundació de la Universitat Oberta de Catalunya. Enquesta de satisfacció d'estudiants de la UOC 2016-2017. [document intern]

²³ Biblioteca de la Universitat Oberta de Catalunya. *Directrius per a la selecció i ús dels recursos d'aprenentatge*. 2017. [document intern]

També, mentre s'anava desenvolupant cada fase de la implantació del nou model, s'han anat adaptant i ajustant els diferents processos que s'hi veien involucrats: des d'adquisicions fins a la contractació d'autors o l'encàrrec de produccions audiovisuals i la negociació de llicències i els convenis amb altres entitats. També s'han hagut de fer importants ajustos de tasques a l'equip, tant pel canvi de prioritats com pel reenfocament de les responsabilitats de cadascú, i hi ha hagut repercussions en altres equips i persones: adquisicions, col·lecció digital, gogística i tramesa de materials físics, Assessoria Jurídica, Departament d'Economia, Tecnologia o Atenció a l'Estudiant.

Algunes millores tècniques i tecnològiques han estat fruit d'aquestes noves necessitats, des de l'adaptació de les eines que ja s'utilitzaven fins a haver de desenvolupar solucions *ad hoc* per a cada nou proveïdor que s'incorporava. En alguns casos s'han de distribuir codis d'accés a un recurs de manera unipersonal i en d'altres s'ha de permetre que des del Campus Virtual es pugui accedir, identificat, al recurs en una plataforma externa. Aquestes millores han anat acompanyades de canvis en els calendaris i en el funcionament global.

Amb tot, s'ha definit un model de gestió de recursos que, al costat del nou model d'aprenentatge de la Universitat, permet l'escalabilitat i la producció massiva de paquets de recursos que responen a les necessitats docents.

5. Conclusions

Acabat aquest primer cicle d'assessoraments emmarcats en el nou model d'aprenentatge, es pot afirmar que el paper del bibliotecari ha experimentat una evolució en tres grans eixos.

D'una banda, ha vist ampliades les seves competències informacionals i ha incorporat la visió pedagògica que demana el disseny d'una assignatura. D'altra banda, ha hagut d'aprofundir en el coneixement en l'entorn tecnològic de la Universitat per a donar resposta a la demanda. I s'ha fet imprescindible potenciar habilitats humanes com l'empatia o l'assertivitat, per a poder acompanyar de manera personalitzada el professorat.

Totes aquestes habilitats han contribuït a convertir-nos en una peça clau per al nou model d'aprenentatge, col·laborant estretament amb el professor. Aquest seguiment i acompanyament ha resultat molt positiu per a la satisfacció i fidelització dels nostres usuaris.

L'acostament es veu reflectit en la participació directa del professorat en l'enriquiment de la col·lecció i la millora contínua dels serveis oferts per la Biblioteca.

Per acabar, en el terreny personal, aquesta nova experiència ha esdevingut un repte i una oportunitat que considerem que obre nous horitzons en el paper del bibliotecari acadèmic com a *coach librarian*.

6. Bibliografia

Biblioteca de la Universitat Oberta de Catalunya. Formació per a professors/es de la UOC amb relació als recursos d'aprenentatge [en línia]. [26-02-2018] <http://biblioteca.uoc.edu/ca/docencia/formacio-professores-de-la-uoc-amb-relacio-als-recursos-daprenentatge>

Biblioteca de la Universitat Oberta de Catalunya. Enquesta de satisfacció del professorat sobre els serveis i recursos d'aprenentatge de la Biblioteca. 2015. [document intern].

Biblioteca de la Universitat Oberta de Catalunya. Directrius per a la selecció de recursos d'aprenentatge. 2017 [document intern].

Camps-Pinós, Aida; Cervera-Farré, Albert. "Catàleg de serveis de la Biblioteca per als docents de la UOC" [en línia] 14è. Jornades Catalanes d'Informació i Documentació [26-02-2018] <http://openaccess.uoc.edu/webapps/o2/handle/10609/44561>

Cervera-Farré, Albert, Cervera-Biedma, Elisabet; López-Pérez, Cristina Santos-Hermosa, Gema; Vaquer-Suñer, Cristina. "Hacia el liaison librarian: transformación de servicios bibliotecarios para dar apoyo a la docencia en la Universitat Oberta de Catalunya (UOC)", El profesional de la información, Vol. 24, Núm. 2 (2015), p.121-129. [01-03-2018] <http://www.elprofesionaldelainformacion.com/contenidos/2015/mar/05.html>

Cervera Biedma, Elisabet; López-Pérez, Cristina; Pérez Peña, Patricia. "T-REX: com es pot sobreviure a la gestió dels drets d'autor dels recursos d'aprenentatge" [en línia] 14è.

Diversitat de **BiDes**

15es JORNADES CATALANES D'INFORMACIÓ I DOCUMENTACIÓ

Barcelona, 10 i 11 de maig de 2018

Jornades Catalanes d'Informació i Documentació [26-02-2018]

<http://hdl.handle.net/10609/47121>

eLearn Center [en línia]. Universitat Oberta de Catalunya [26-02-2018]

<http://www.uoc.edu/portal/ca/elearncenter/index.html>

Estudis, escoles i centres de recerca [en línia]. Universitat Oberta de Catalunya [26-02-2018] <http://www.uoc.edu/portal/ca/universitat/estudis-centres-recerca/index.html>

Fundació de la Universitat Oberta de Catalunya. Enquesta de satisfacció d'estudiants de la UOC (2016-2017). [document intern]

Fundació de la Universitat Oberta de Catalunya. Enquesta de satisfacció de professorat d'assignatures PLA-NIU 2016-2017. [document intern].

Fundació Universitat Oberta de la UOC. Catàleg de recursos d'aprenentatge UOC [en línia]. Universitat Oberta de Catalunya, 2017. [26-02-2018] <http://materials.cv.uoc.edu/cdocent/recursos-aprenentatge/index.html>

Fundació Universitat Oberta de la UOC. El model educatiu de la UOC, bases i evolució. 2017. [en línia] [01-03-2018] <http://biblioteca.uoc.edu/ca/recursos/recurs/el-model-educatiu-de-la-uoc-bases-i-evolucio>

Harvey, Carl A. "The Coach in the Library - Educational Leadership - ASCD." [en línia] [01/03/2018]. <http://www.ascd.org/publications/educational-leadership/oct11/vol69/num02/The-Coach-in-the-Library.aspx>.

Mas García, Xavier; Pastor Pérez, Lluís; Merino Rubio, Marta; González García, Loles Martínez Aceituno, Toni. "Driving institutional change: challenge based learning for the University of the 21st Century". [en línia]. Proceedings of the HEAd' 17 3rd International Conference on Higher Education Advances. [01-03-2018] <http://hdl.handle.net/10609/65805>

Moore, Melissa. "What's in a name?: Becoming a coach in a university library. College & Research Libraries News", [en línia] [S.l.], 74 (3), 2013. p. 152-153. [01/03/2018]. <https://crln.acrl.org/index.php/crlnews/article/view/8918/9624>

Diversitat de **BiDes**

15es JORNADES CATALANES D'INFORMACIÓ I DOCUMENTACIÓ

Barcelona, 10 i 11 de maig de 2018

Ptacek, Bill "The Library as Catalyst for Civic Engagment | Reinventing Libraries.". [en línia] [01/03/2018] <https://lj.libraryjournal.com/2013/09/future-of-libraries/the-library-as-catalyst-for-civic-engagment-reinventing-libraries/>

Santos-Hermosa, Gema; Bacsich, Paul; Rodosthenous, Christos; Lappa, Evagelia; Bitter-Rijkema, Marlies; Truyen, Frederik. "Library's Knowledge Resources for students and teaching staff in digital universities from EADTU". [en línia]. The Online, Open and Flexible Higher Education Conference 2016. Netherlands: European Association of Distance Teaching Universities (EADTU), 2016. p.268-284 [01-03-2018] <http://hdl.handle.net/10609/64585>

Santos-Hermosa, Gema. "Faculty-librarians collaboration in an e-learning experience : resources management and training in Open University of Catalonia (UOC)". [en línia]. 2012 Teaching & Learning Symposium UW-Madison Wisconsin. [01-03-2018] <http://hdl.handle.net/10609/18482>

